LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2005 M. LIEPOS 22 D. ĮSAKYMO NR. V-601 „DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 53:2005 „GYDYTOJAS PSICHIATRAS. TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ“ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2020 m. sausio 6 d. Nr. V-14
Vilnius

1. P a k e i č i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymą Nr. V-601 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 53:2005 „Gydytojas psichiatras. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

„ LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 53:2019 „GYDYTOJAS PSICHIATRAS“ PATVIRTINIMO

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymo 4 straipsnio 4 dalimi:

1. T v i r t i n u Lietuvos medicinos normą MN 53:2019 „Gydytojas psichiatras“ (pridedama).

2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.“

2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2020 m. gegužės 1 d.

Sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymu
Nr. V-601
(Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministro 2020 m. sausio 6 d.
įsakymo Nr. V-14 redakcija)

LIETUVOS MEDICINOS NORMA MN 53:2019
GYDYTOJAS PSICHIATRAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos medicinos norma MN 53:2019 „Gydytojas psichiatras“ (toliau – Lietuvos medicinos norma) nustato gydytojo psichiatro veiklos sritis, teises, pareigas, kompetenciją.

2. Lietuvos medicinos norma privaloma gydytojams psichiatrams, dirbantiems Lietuvos Respublikoje, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms šiuos specialistus, tobulinančioms jų kvalifikaciją bei kontroliuojančioms jų veiklą.

3. Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

3.1. **Gydytojas psichiatras –** medicinos gydytojas, įgijęs gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją.

3.2. **Gydytojo psichiatro praktika** – gydytojo psichiatro pagal įgytą profesinę kvalifikaciją ir nustatytą kompetenciją atliekama asmens sveikatos priežiūra, apimanti asmens psichikos sveikatos būklės tikrinimą, psichikos ligų profilaktiką, diagnozavimą ir gydymą.

3.3. **Psichiatrija –** medicinos mokslo ir praktikos sritis, tirianti psichikos ir elgesio sutrikimų etiologiją, patogenezę, epidemiologiją, psichopatologiją, diagnostiką ir gydymą (psichikos sutrikimų profilaktiką, reabilitaciją, ekspertizes ir kt.), psichiatrinės pagalbos organizavimą, taip pat šios srities socialinius bei teisinius aspektus.

3.4. Kitos Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibrėžtos kituose asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

4. Gydytojo psichiatro profesinė kvalifikacija įgyjama baigus universitetines medicinos studijas ir psichiatrijos rezidentūrą. Užsienyje įgyta gydytojo psichiatro profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo ir kitų profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

5. Teisę verstis gydytojo psichiatro praktika turi asmuo, Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymo nustatyta tvarka įgijęs gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją ir turintis galiojančią medicinos praktikos licenciją verstis medicinos praktika pagal gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją.

6. Gydytojas psichiatras verčiasi gydytojo psichiatro praktika Lietuvos Respublikoje tik asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje galiojančią įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti psichiatrijos paslaugas ir (ar) kitas asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurias pagal teisės aktų reikalavimus kartu su kitais asmens sveikatos priežiūros specialistais turi teikti ir gydytojas psichiatras.

7. Gydytojas psichiatras dirba savarankiškai, bendradarbiaudamas su sveikatos priežiūros specialistais ir kitais specialistais.

8. Gydytojas psichiatras vadovaujasi asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą reglamentuojančiais teisės aktais, Lietuvos medicinos norma, asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis ir savo pareigybės aprašymu.

II SKYRIUS
TEISĖS

9. Gydytojas psichiatras turi teisę:

9.1. verstis gydytojo psichiatro praktika Lietuvos medicinos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

9.2. išrašyti receptus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

9.3. paskirti tyrimus, būtinus diagnozei nustatyti, tinkamam, saugiam ir efektyviam gydymui parinkti bei vertinti būsenos pokyčius;

9.4. išduoti medicininius ar sveikatos pažymėjimus (pažymas) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

9.5. siųsti pacientą darbingumo lygiui ir specialiesiems poreikiams nustatyti;

9.6. pagal kompetenciją konsultuoti pacientus, fizinius ir juridinius asmenis;

9.7. atsisakyti teikti sveikatos priežiūros paslaugas, jei tai prieštarauja gydytojo profesinės etikos principams arba gali sukelti realų pavojų paciento ar gydytojo gyvybei, išskyrus atvejus, kai teikiama būtinoji medicinos pagalba;

9.8. nustatyti asmens mirties faktą Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo nustatyta tvarka;

9.9. gauti darbui būtiną informaciją apie gydomus ir konsultuojamus pacientus;

9.10. tvarkyti paciento duomenis, įskaitant sveikatos duomenis, vykdant Lietuvos medicinos normoje nurodytą veiklą, Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių pacientų asmens duomenų tvarkymą, nustatyta tvarka;

9.11. dalyvauti pasitarimuose, konferencijose, kuriose nagrinėjami asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros klausimai;

9.12. siūlyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, apskričių ir savivaldybių gydytojams, sveikatos priežiūros įstaigų administracijoms, kaip gerinti psichikos ir elgesio sutrikimų diagnostiką, gydymą ir profilaktiką;

9.13. naudotis gydytojams nustatytomis socialinėmis, kvalifikacijos tobulinimo ir kitomis garantijomis.

10. Gydytojas psichiatras turi ir kitų teisių, nustatytų kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką.

III SKYRIUS
PAREIGOS

11. Gydytojas psichiatras privalo:

11.1. teikti būtinąją medicinos pagalbą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.2. pagal savo kompetenciją, nurodytą Lietuvos medicinos normoje, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje dirba, licenciją tirti, diagnozuoti ir gydyti ligas, būkles bei psichikos ir elgesio sutrikimus, rekomenduoti ir dalyvauti organizuojant ligų, būklių bei psichikos ir elgesio

sutrikimų profilaktikos priemones bei užtikrinti teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;

11.3. nepriskirtais jo kompetencijai atvejais siųsti pacientą konsultuotis ir (ar) gydytis pas atitinkamos srities asmens sveikatos priežiūros specialistą;

11.4. bendradarbiauti su asmens sveikatos priežiūros ir kitais specialistais, dalyvaujančiais atliekant tyrimo, diagnostikos ir gydymo veiksmus;

11.5. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;

11.6. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

11.7. pagal kompetenciją vykdyti privalomąsias sveikatos programas;

11.8. laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti, saugoti profesinę paslaptį ir visą informaciją apie pacientą laikyti konfidencialia; kitiems asmenims ši informacija gali būti atskleista Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka;

11.9. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimą, nustatyta tvarka;

11.10. laikytis licencijuojamos sveikatos priežiūros specialisto veiklos sąlygų;

11.11. tvarkyti gydytojo psichiatro praktikos dokumentus;

11.12. paaiškinti gydytojo psichiatro praktikos aplinkybes Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu;

11.13. taikyti Lietuvos Respublikoje tik medicinos mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius tyrimo, diagnostikos ir gydymo metodus, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis;

11.14. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prietaisus), išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis. Užtikrinti, kad medicinos priemonės (prietaisai) būtų naudojamos teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojų su medicinos priemone (prietaisu) pateikiama informacija;

11.15. laikytis darbo saugos taisyklių.

12. Atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką, nustatytas pareigas.

IV SKYRIUS
KOMPETENCIJA

13. Gydytojo psichiatro profesinę kompetenciją sudaro žinios ir gebėjimai, kurie įgyjami baigus gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją suteikiančias studijas bei nuolat tobulinant įgytą profesinę kvalifikaciją atsižvelgiant į medicinos mokslo ir praktikos pažangą.

14. Gydytojas psichiatras turi žinoti:

14.1. nacionalinės sveikatos politikos nuostatas;

14.2. sveikatos priežiūrą reglamentuojančius teisės aktus;

14.3. sveikatos priežiūros vadybos principus;

14.4. dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus;

14.5. medicinos statistikos pagrindus;

14.6. sveikatos draudimo pagrindus;

14.7. sveikatos teisės pagrindus;

14.8. asmens duomenų apsaugos principus;

14.9. darbo saugos principus;

14.10. psichikos sveikatos priežiūros principus;

14.11. medicininės etikos ir deontologijos reikalavimus;

14.12. biomedicinos tyrimų rezultatų vertinimo ir pritaikymo principus.

15. Gydytojas psichiatras turi mokėti naudotis informacinėmis ir ryšio technologijomis.

16. Gydytojas psichiatras turi išmanyti:

16.1. komandinio darbo principus;

16.2. žmogaus psichosocialinę raidą;

16.3. suicidologijos pagrindus;

16.4. pagrindinius psichologijos tyrimus ir jų reikšmingumą nustatant psichikos sutrikimus;

16.5. psichoterapijos pagrindus, indikacijas ir kontraindikacijas skiriant psichoterapiją;

16.6. pagrindinius somatinio ir neurologinio ištyrimo metodus;

16.7. ambulatorinio ir stacionarinio gydymo bei priverstinio hospitalizavimo tvarką bei indikacijas;

16.8. bendrąją psichopatologiją (psichikos sutrikimų simptomus ir sindromus), jos biologinius ir psichologinius mechanizmus, šių sutrikimų įtaką paciento elgesiui, tikėtiną grėsmę paties ligonio ar aplinkinių žmonių sveikatai, gyvybei;

16.9. psichikos ir elgesio sutrikimais sergančiųjų slaugos ir reabilitacijos principus;

16.10. asmenybės, gydytojo ir paciento tarpusavio santykių psichologiją;

16.11. aprobuotus biologinius ir ne biologinius psichikos sutrikimų gydymo būdus ir jų taikymą praktikoje;

16.12. gydymo neinvazine smegenų stimuliacija metodus, jų indikacijas, kontraindikacijas, šių metodų taikymo praktikoje principus, nepageidaujamą poveikį ir galimas gydymo komplikacijas;

16.13. vaistų psichozei gydyti veikimo mechanizmus, jų skyrimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautiną poveikį ir gydymo komplikacijas;

16.14. vaistų depresijai gydyti veikimo mechanizmus, jų skyrimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautiną poveikį ir gydymo komplikacijas;

16.15. vaistų, stabilizuojančių nuotaiką, veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautiną poveikį ir gydymo komplikacijas;

16.16. benzodiazepinų ir ne benzodiazepininių vaistų nerimo ir nemigos sutrikimams gydyti veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautiną poveikį, prasidedančio pripratimo ir priklausomybės požymius ir gydymo komplikacijas;

16.17. nootropų grupės vaistų veikimo mechanizmus, jų skyrimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautiną poveikį ir gydymo komplikacijas;

16.18. priklausomybės ligų pakaitinio gydymo indikacijas, kontraindikacijas ir komplikacijas;

16.19. kitų vaistų grupių, vartojamų psichikos ir elgesio sutrikimams ar psichotropinių vaistų sukeltam nepageidaujamam poveikiui gydyti indikacijas, kontraindikacijas, nepageidaujamą poveikį ir gydymo komplikacijas;

16.20. psichikos ir elgesio sutrikimų pirminę, antrinę ir tretinę prevenciją.

17. Gydytojas psichiatras turi gebėti:

17.1. įvertinti klinikinę psichiatrinę būklę;

17.2. sudaryti būtinų diagnostinių tyrimų planą bei interpretuoti tyrimų rezultatus;

17.3. atlikti paciento klinikinės būsenos diferencinę diagnostiką;

17.4. sudaryti ir vykdyti kompleksinį gydymo planą bei įvertinti paskirto gydymo efektyvumą;

17.5. atlikti psichoterapinį konsultavimą, nustatyti psichoterapijos taikymo indikacijas, integruoti ją į kompleksinio gydymo planą, periodiškai vertinti taikomo psichoterapijos metodo efektyvumą;

17.6. taikyti pagrindinius moksliškai pagrįstus psichikos sutrikimų gydymo būdus:

17.6.1. psichofarmakoterapiją;

17.6.2. psichosocialines intervencijas;

17.6.3. biologinį gydymą ne vaistais;

17.6.4. šeimos (artimųjų) konsultavimą;

17.7. atlikti savižudybės krizę išgyvenančių asmenų psichosocialinį vertinimą, įvertinti savižudybės grėsmę, sudaryti asmens savisaugos planą ir pagal kompetenciją suteikti medicinos pagalbą;

17.8. nustatyti bei įvertinti asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo būseną;

17.9. atlikti laikinojo nedarbingumo ekspertizę;

17.10. nukreipti pacientą į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos;

17.11. nustatyti medicinines indikacijas ir kontraindikacijas dėl asmens apgyvendinimo socialinės globos įstaigoje;

17.12. dirbti psichikos sveikatos paslaugas teikiančių specialistų komandoje ir vadovauti šiai komandai;

17.13. pagal savo kompetenciją teikti būtinąją pagalbą;

17.14. įvertinti profesinių veiksmų riziką savo paties sveikatai ir imtis priemonių šios rizikos išvengti.

18. Gydytojas psichiatras pagal savo kompetenciją turi diagnozuoti, diferencijuoti ir gydyti šio punkto papunkčiuose nurodytas ligas, būsenas ir (ar) psichikos ir elgesio sutrikimus:

18.1. organinius ir simptominius psichikos sutrikimus:

18.1.1. demenciją sergant Alzheimerio liga;

18.1.2. kraujagyslių demenciją;

18.1.3. demenciją sergant kitomis ligomis, klasifikuojamomis kitur;

18.1.4. nepatikslintą demenciją;

18.1.5. organinį amnezinį sindromą, nesusijusį su alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu;

18.1.6. delyrą, nesusijusį su alkoholiu ar kitomis psichoaktyviosiomis medžiagomis;

18.1.7. kitus psichikos sutrikimus dėl galvos smegenų pažeidimo, disfunkcijos ar somatinių ligų;

18.1.8. asmenybės ir elgesio sutrikimus dėl galvos smegenų ligos, pažeidimo ar disfunkcijos;

18.1.9. nepatikslintą organinį arba simptominį psichikos sutrikimą;

18.2. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl psichoaktyvių medžiagų vartojimo:

18.2.1. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl alkoholio vartojimo;

18.2.2. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl opioidų vartojimo;

18.2.3. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl kanabinoidų vartojimo;

18.2.4. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl raminamųjų ir migdomųjų medžiagų vartojimo;

18.2.5. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl kokaino vartojimo;

18.2.6. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl kitų stimuliatorių, taip pat ir kofeino vartojimo;

18.2.7. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl haliucinogenų vartojimo;

18.2.8. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl tabako vartojimo;

18.2.9. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl lakiųjų medžiagų vartojimo;

18.2.10. psichikos ir elgesio sutrikimus dėl kelių narkotikų ir kitų psichoaktyvių medžiagų vartojimo;

18.3. šizofreniją, šizotipinį ir kliedesinį sutrikimą:

18.3.1. šizofreniją;

18.3.2. šizotipinį sutrikimą;

18.3.3. nuolatinį kliedesinį sutrikimą;

18.3.4. ūminį ir praeinantį psichozinį sutrikimą;

18.3.5. indukuotą kliedesinį sutrikimą;

18.3.6. šizoafektinį sutrikimą;

18.3.7. kitus neorganinius psichozinius sutrikimus;
18.3.8. nepatikslintą neorganinę psichozę;
18.4. nuotaikos (afektinius) sutrikimus:
18.4.1. manijos epizodą;
18.4.2. bipolinį afektinį sutrikimą;
18.4.3. depresijos epizodą;
18.4.4. pasikartojantį depresinį sutrikimą;
18.4.5. nuolatinius nuotaikos (afektinius) sutrikimus;
18.4.6. kitus nuotaikos (afektinius) sutrikimus;
18.4.7. nepatikslintą nuotaikos (afektinį) sutrikimą;
18.5. neurozinius, stresinius ir somatoforminius sutrikimus:
18.5.1. fobinius nerimo sutrikimus;
18.5.2. kitus nerimo sutrikimus;
18.5.3. obsesinį-kompulsinį sutrikimą;
18.5.4. reakcijas į sunkų stresą ir adaptacijos sutrikimus;
18.5.5. disociacinius (konversinius) sutrikimus;
18.5.6. somatoforminius sutrikimus;
18.5.7. kitus neurozinius sutrikimus;
18.6. elgesio sindromus, susijusius su fiziologiniais sutrikimais bei somatiniais veiksniais:
18.6.1. valgymo sutrikimus;
18.6.2. neorganinius miego sutrikimus;
18.6.3. seksualinių funkcijų sutrikimus, nesusijusius su organiniu sutrikimu ar liga;
18.6.4. pogimdyminio laikotarpio psichikos ir elgesio sutrikimus, neaprašytus kitur;
18.6.5. psichologinius ir elgesio faktorius, susijusius su sutrikimais ar ligomis, klasifikuojamomis kitur;
18.6.6. piktnaudžiavimą priklausomybės nesukeliančiomis medžiagomis;
18.6.7. nepatikslintą elgesio sindromą, susijusį su fiziologiniais sutrikimais ir fiziniais faktoriais;
18.7. suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimus:
18.7.1. specifinius asmenybės sutrikimus;
18.7.2. mišrius ir kitus asmenybės sutrikimus;
18.7.3. ilgalaikius asmenybės pakitimus, nesusijusius su smegenų pažeidimu ir liga;
18.7.4. įpročių ir potraukių sutrikimus;
18.7.5. lyties tapatumo sutrikimus;
18.7.6. seksualinio pasirinkimo sutrikimus;
18.7.7. psichologinius ir elgesio sutrikimus, susijusius su seksualine raida ir orientacija;
18.7.8. kitus suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimus;
18.7.9. nepatikslintą suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimą;
18.8. protinį atsilikimą;
18.9. psichologinės raidos sutrikimus;
18.10. elgesio ir emocijų sutrikimus, prasidedančius vaikystėje ir paauglystėje;
18.11. piktybinį neurolepsinį sindromą;
18.12. vaistų psichozei gydyti sukeltus ekstrapiramidinius ir judesių sutrikimus.

_____